

ข้อบังคับ

การประชุมของวุฒิสภา

พ.ศ. ๒๕๑๘

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๖๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗ และมาตรา ๑๐ มาตรา ๑๑ และมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติเงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นของสมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือกรรมการ พ.ศ. ๒๕๑๘ วุฒิสภาตราข้อบังคับการประชุมของสภาขึ้นไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ข้อบังคับนี้เรียกว่า “ข้อบังคับการประชุมของวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๑๘”

ข้อ ๒ ข้อบังคับนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ประธานวุฒิสภารักษาราชการตามข้อบังคับนี้ และมีอำนาจวางระเบียบเพื่อปฏิบัติการตามข้อบังคับนี้

หมวด ๑

การเลือกประธานและรองประธานวุฒิสภา

ข้อ ๔ ในการเลือกประธานสภา สมาชิกแต่ละคนมีสิทธิเสนอชื่อสมาชิกได้หนึ่งชื่อ การเสนอนั้นต้องมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่าห้าคน

ถ้ามีการเสนอชื่อผู้ใดเพียงชื่อเดียว ให้ถือว่าผู้นั้นได้รับเลือก ถ้ามีการเสนอชื่อหลายชื่อ ก็ให้มีการลงคะแนนเลือก โดยการเขียนชื่อบนแผ่นกระดาษที่เจ้าหน้าที่จัดให้ ใส่งในภาชนะที่จัดไว้เพื่อการนั้น ในการออกเสียงลงคะแนน ให้เรียกชื่อสมาชิกตามลำดับอักษรชื่อให้ออกเสียงลงคะแนนเป็นรายคน ในการตรวจนับคะแนน ให้ประธานของที่ประชุมเชิญสมาชิกไม่น้อยกว่าห้าคนเป็นผู้ตรวจนับ ผู้ใดคะแนนสูงสุดเป็นผู้ได้รับเลือก ถ้าได้คะแนนสูงสุดเท่ากันหลายชื่อ ให้เลือกใหม่เฉพาะชื่อที่ได้คะแนนเท่ากัน แต่ถ้าคะแนนสูงสุดเท่ากันอีก ก็ให้ใช้วิธีจับสลาก

ให้ประธานประกาศชื่อผู้ได้รับเลือกต่อที่ประชุม

เล่ม ๘๒ ตอนที่ ๖๘ ราชกิจจานุเบกษา ๒๘ มีนาคม ๒๕๑๘

ข้อ ๕ ในการเลือกรองประธานสภาให้นำความในข้อ ๔ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๖ เมื่อได้เลือกประธานและรองประธานสภาแล้ว ให้เลขาธิการรัฐสภารีบแจ้งไปยังนายกรัฐมนตรี เพื่อนำความขึ้นกราบบังคมทูล

เมื่อพระมหากษัตริย์ได้ทรงแต่งตั้งประธานและรองประธานสภาแล้ว ให้เลขาธิการรัฐสภาส่งสำเนาประกาศพระบรมราชโองการไปยังสภาผู้แทนราษฎรเพื่อทราบด้วย

หมวด ๒

อำนาจและหน้าที่ของประธานและรองประธานวุฒิสภา
และเลขาธิการรัฐสภา

ข้อ ๗ ประธานสภามีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) ควบคุมและดำเนินกิจการของสภา

(๒) เป็นประธานของที่ประชุมสภา

(๓) รักษาความสงบเรียบร้อยในสภาตลอดถึงบริเวณของสภา

(๔) เป็นผู้แทนสภาในกิจการภายนอก

(๕) อำนาจและหน้าที่อื่นตามที่มิได้กฎหมายบัญญัติไว้ หรือตามที่กำหนดไว้ในข้ออื่นแห่งข้อบังคับนี้

ข้อ ๘ รองประธานสภา มีอำนาจและหน้าที่ช่วยประธาน สภาในกิจการอันเป็นอำนาจและหน้าที่ของประธานสภา

เมื่อประธานสภาไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ รองประธานสภาทำหน้าที่แทน

ข้อ ๙ เลขาธิการรัฐสภา มีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) นัดประชุมสภาตามข้อ ๑๑ และนัดประชุมคณะกรรมการ

(๒) เชิญสมาชิกผู้เป็นประธานชั่วคราวของที่ประชุม สภาและที่ประชุมคณะกรรมการเข้าปฏิบัติหน้าที่

(๓) ช่วยประธานในการควบคุมการนับคะแนนเสียง

(๔) ควบคุมการทำรายงานการประชุมทั้งปวง

(๕) ยืนยันมติของสภาไปยังผู้ที่เกี่ยวข้อง

(๖) รักษาสรรพเอกสารของสภา

(๗) ควบคุมการให้เป็นไปตามระเบียบที่ประธานสภา วางไว้

(๘) ปฏิบัติการตามที่กำหนดไว้ในข้ออื่นแห่งข้อบังคับนี้

(๙) ปฏิบัติการอื่นตามที่ประธานสภามอบหมาย

หมวด ๓

การประชุมสภา

ส่วนที่ ๑

วิธีการประชุม

ข้อ ๑๐ การประชุมสภาย่อมเป็นการเปิดเผย แต่ถ้าหาก
คณะรัฐมนตรีหรือสมาชิกไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวน
สมาชิกทั้งหมดร้องขอให้ประชุมลับ ก็ให้ประชุมลับ

ในการประชุมลับ ผู้ที่จะอยู่ในที่ประชุมหรือ ณ ที่ใดใน
ระยะที่จะฟังการประชุมได้ก็แต่เฉพาะสมาชิก รัฐมนตรีและ
ผู้ที่ได้รับอนุญาตจากประธานของที่ประชุม

ข้อ ๑๑ ให้มีการประชุมครั้งแรกภายในสิบวันนับแต่วัน
เปิดสมัยประชุมสามัญหรือวิสามัญของรัฐสภา

การประชุมครั้งต่อไปให้เป็นไปตามกำหนดที่สภาลงมติไว้
แต่ประธานสภาจะสั่งงดการประชุมครั้งใดก็ได้ เมื่อเห็นว่า
ไม่มีเรื่องที่เหมาะสมจะบรรจุเข้าระเบียบวาระประชุม

ในกรณีที่ประธานสภาเห็นสมควรเรียกประชุมเป็นพิเศษ
ก็ให้เรียกประชุมได้

ข้อ ๑๒ การนัดประชุมต้องทำเป็นหนังสือ เว้นแต่เมื่อได้บอกนัดในที่ประชุมแล้ว จึงให้ทำหนังสือนัดเฉพาะสมาชิกที่ไม่ได้มาประชุม

การนัดประชุม ให้นัดล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสามวัน แต่ประธานสภาจะนัดเร็วกว่านั้นก็ได้เมื่อเห็นว่าเป็นเรื่องด่วน

ข้อ ๑๓ ให้ส่งระเบียบวาระประชุมกับเอกสารที่เกี่ยวข้องไปพร้อมกับหนังสือนัดประชุม แต่ประธานสภาจะให้ส่งเพิ่มเติมอีกในเวลาใดก็ได้ตามที่เห็นว่าจำเป็นหรือสมควร

ข้อ ๑๔ การจัดระเบียบวาระประชุม ให้บรรจุยุติหรือเรื่องที่คณะรัฐมนตรีเสนอก่อน และให้จัดลำดับดังต่อไปนี้

- (๑) เรื่องที่ประธานจะแจ้งต่อที่ประชุม
- (๒) รับรองรายงานการประชุม
- (๓) กระทู้ถาม
- (๔) เรื่องที่คณะกรรมการพิจารณาเสร็จแล้ว
- (๕) เรื่องที่ค้างพิจารณา
- (๖) เรื่องที่เสนอใหม่
- (๗) เรื่องอื่น ๆ

ในกรณีที่ประธานสภาเห็นว่าเรื่องใดเป็นเรื่องด่วน จะจัดไว้ในลำดับใดของระเบียบวาระประชุมก็ได้

ในกรณีที่คณะกรรมการขอให้จัดเรื่องใดเป็นเรื่องด่วนไว้ในลำดับใดของระเบียบวาระประชุม ก็ให้จัดตามที่คณะกรรมการขอนั้น

ข้อ ๑๕ ให้มีสมุดวางไว้สำหรับสมาชิกผู้มาประชุมลงชื่อก่อนเข้าประชุมทุกราว และเมื่อมีสัญญาณให้เข้าประชุม ให้สมาชิกเข้านั่งในที่ที่จัดไว้

เมื่อประธานขึ้นบัลลังก์ ให้ผู้ที่อยู่ในที่ประชุมยืนยันขึ้นจนกว่าประธานจะได้นั่งลง

ข้อ ๑๖ เมื่อพ้นกำหนดประชุมไปครึ่งชั่วโมงแล้ว สมาชิกยังไม่ครบองค์ประชุม ประธานจะสั่งให้เลื่อนการประชุมไปก็ได้

ข้อ ๑๗ เมื่อไม่มีผู้ปฏิบัติหน้าที่ประธานของที่ประชุม ให้สมาชิกผู้มีอายุสูงสุดซึ่งมาประชุมเป็นประธานชั่วคราวของที่ประชุม เพื่อให้ที่ประชุมดำเนินการเลือกตั้งประธานและรองประธานสภาตามข้อ ๔ และข้อ ๕ หรือเพื่อให้ที่ประชุมดำเนินการเลือกตั้งประธานเฉพาะคราวสำหรับการประชุมครั้งนั้นในกรณีที่ที่ประชุมจะต้องประชุมปรึกษาเรื่องอื่น

ในการเลือกประธานเฉพาะคราว ให้นำความในข้อ ๔ มาใช้บังคับโดยอนุโลม เว้นแต่การลงคะแนนให้กระทำเป็นการเปิดเผยตามข้อ ๕๘

ข้อ ๑๘ ในการประชุมสภา ให้ที่ประชุมพิจารณาเฉพาะเรื่องที่มีอยู่ในระเบียบวาระประชุม และต้องดำเนินการพิจารณาตามลำดับระเบียบวาระประชุมที่จัดไว้ เว้นแต่ที่ประชุมจะได้ลงมติเป็นอย่างอื่น

ข้อ ๑๙ ผู้ใดประสงค์จะกล่าวถ้อยคำต่อที่ประชุม ก็ให้ยกมือขึ้นพ้นศีรษะ เมื่อประธานอนุญาตแล้วจึงกล่าวได้ ในการกล่าวนั้นต้องยืน ณ ที่ที่จัดไว้ และต้องเป็นคำกล่าวกับประธาน

ข้อ ๒๐ ถ้ารัฐมนตรีขอแถลงหรือชี้แจงเรื่องใดต่อที่ประชุม ก็ให้ประธานอนุญาต

สมาชิกอาจซักถามเพื่อความกระจ่างแจ้งในเรื่องที่แถลงหรือชี้แจงนั้น แต่รัฐมนตรีจะไม่ตอบก็ได้ เมื่อเห็นว่าข้อซักถามนั้นยังไม่ควรเปิดเผย

ข้อ ๒๑ ประธานมีอำนาจปรึกษาที่ประชุมในปัญหาใด ๆ ส่งพักการประชุม เลื่อนการประชุม หรือเลิกการประชุมได้ตามที่เห็นสมควร

ถ้าประธานลงจากบัลลังก์โดยมิได้สั่งอย่างใด ให้เลิกการประชุม

ข้อ ๒๒ รายงานการประชุมสภา เมื่อคณะกรรมการธิการตรวจแล้ว ก่อนที่จะเสนอให้สภารับรอง ให้ทำสำเนาวางไว้ตามฉบับ ณ สำนักงานเลขาธิการรัฐสภาไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน เพื่อให้สมาชิกตรวจดูได้

สมาชิกมีสิทธิขอแก้ไขเพิ่มเติมรายงานการประชุมดังกล่าวให้ตรงตามที่เป็นจริง โดยยื่นคำขอแก้ไขเพิ่มเติมต่อประธานคณะกรรมการ ถ้าคณะกรรมการไม่ยอมแก้ไขเพิ่มเติมให้ตามที่ขอ สมาชิกผู้นั้นมีสิทธิที่จะยื่นคำขอแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อขอให้สภาวินิจฉัย

ข้อ ๒๓ รายงานการประชุมสภาครั้งใด เมื่อได้วางสำเนาไว้เพื่อให้สมาชิกตรวจดูแล้ว ถ้ามีการแก้ไขเพิ่มเติมในภายหลัง โดยคณะกรรมการแก้ไขเพิ่มเติมเอง หรือโดยสมาชิกขอให้แก้ไขเพิ่มเติมก็ตาม ในคราวที่สภาพิจารณารับรองรายงานการประชุมนั้น คณะกรรมการจะต้องแถลงต่อที่ประชุมถึงการแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าว

ข้อ ๒๔ เมื่อสภาได้รับรองรายงานการประชุมครั้งใดแล้ว ให้ประธานสภาลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน

รายงานการประชุมที่ยังมิได้มีการรับรอง เพราะถึงคราวที่สมาชิกออกจากตำแหน่งกึ่งหนึ่ง หรือเพราะเหตุที่สภาสิ้นสภาพไป ให้เลขาธิการรัฐสภาบันทึกเหตุนั้นไว้ และเป็นผู้รับรองความถูกต้องของรายงานการประชุมนั้น

ข้อ ๒๕ สภาอาจมีมติให้จัดรายงานการประชุมลับครั้งใดทั้งหมดหรือเพียงบางส่วนก็ได้ แต่ให้มีบันทึกพฤติการณ์ไว้

ข้อ ๒๖ การเปิดเผยรายงานการประชุมลับ ให้เป็นไปตามมติของสภา

ข้อ ๒๗ สภาอาจมีมติห้ามโฆษณาข้อความอันเกี่ยวกับความปลอดภัย หรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน ที่ได้กล่าวหรือปรากฏในการประชุม

ข้อ ๒๘ ให้เลขาธิการรัฐสภาจัดพิมพ์รายงานการประชุมสภา ทั้งนี้ นอกจากรายงานการประชุมลับที่มีมติของสภาให้เปิดเผย และข้อความที่ห้ามโฆษณา

ส่วนที่ ๒

การเสนอญัตติ

ข้อ ๒๘ ญัตติทั้งหลายต้องเสนอล่วงหน้าเป็นหนังสือต่อประธานสภา และต้องมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่าสองคน ทั้งนี้ เว้นแต่ข้อบังคับนี้จะได้กำหนดไว้โดยเฉพาะเป็นอย่างอื่น

ข้อ ๓๐ ญัตติตามมาตรา ๑๐๕ มาตรา ๑๖๐ และมาตรา ๒๒๔ ของรัฐธรรมนูญ และญัตติที่คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอไม่ต้องมีผู้รับรอง

ข้อ ๓๑ ญัตติขอให้รัฐสภาตีความรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๑๖๓ ของรัฐธรรมนูญ ถ้าสมาชิกเป็นผู้เสนอ ต้องมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่ายี่สิบห้าคน

ข้อ ๓๒ ญัตติต่อไปนี้ไม่ต้องเสนอล่วงหน้าหรือเป็นหนังสือ

- (๑) ขอให้ปรึกษาเป็นเรื่องด่วน
- (๒) ขอให้เปลี่ยนระเบียบวาระประชุม
- (๓) ขอให้ลงมติตามข้อ ๒๕ หรือข้อ ๒๗
- (๔) ญัตติดังกล่าวในข้อ ๓๓ ข้อ ๕๘ หรือข้อ ๑๒๔
- (๕) ญัตติที่ประธานอนุญาตตามที่เห็นสมควร

ข้อ ๓๓ เมื่อที่ประชุมกำลังปรึกษาญัตติโดยผู้ ห้ามมิให้
เสนอญัตติอื่นนอกจากญัตติต่อไปนี้

- (๑) ขอแปรญัตติเฉพาะในเรื่องที่มีใช้กฎหมาย
 - (๒) ขอให้รวมระเบียบวาระประชุมที่เป็นเรื่องเดียวกัน
ทำนองเดียวกัน หรือเกี่ยวเนื่องกัน เพื่อพิจารณาพร้อมกัน
 - (๓) ขอให้ส่งปัญหาไปยังคณะกรรมการพิจารณาเพื่อพิจารณา
หรือขอให้บุคคลใดมาแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็น
 - (๔) ขอให้รวมหรือแยกประเด็นพิจารณาหรือลงมติ
 - (๕) ขอให้เลื่อนการปรึกษา
 - (๖) ขอให้ปิดอภิปราย
 - (๗) ขอให้ยกเรื่องอื่นขึ้นปรึกษา
- ญัตติตาม (๓) (๕) (๖) หรือ (๗) เมื่อที่ประชุมลงมติ
เห็นชอบตามญัตติที่เสนอแล้ว ห้ามมิให้เสนอญัตติอื่นในข้อนี้
อีก

ข้อ ๓๔ ญัตติตามข้อ ๓๓ (๖) และ (๗) ห้ามมิให้ผู้ใด
เสนอในคราวเดียวกันกับการอภิปรายของตน

ข้อ ๓๕ ญัตติตามข้อ ๓๓ (๗) ห้ามมิให้เสนอ

- (๑) ในการพิจารณาญัตติที่คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ
- (๒) ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ

ข้อ ๓๖ ในกรณีที่ที่ประชุมลงมติให้ยกเรื่องอันขึ้นปรึกษา
ญัตติเดิมเป็นอันตกไป

ข้อ ๓๗ ญัตติที่ต้องเสนอล่วงหน้าเป็นหนังสือ สมาชิก
ผู้เสนอและผู้รับรองต้องลงลายมือชื่อในญัตติที่เสนอ

ข้อ ๓๘ ญัตติที่ไม่ต้องเสนอล่วงหน้าเป็นหนังสือ ให้ผู้
รับรองญัตติแสดงการรับรองโดยวิธีอื่นขึ้น

ข้อ ๓๙ การแก้ไขเพิ่มเติมญัตติที่ประธานสภาสั่งบรรจุ
เข้าระเบียบวาระประชุมแล้วจะกระทำได้อีกต่อเมื่อได้รับความ
ยินยอมของที่ประชุม

ผู้เสนอญัตติอาจถอนญัตติของตนได้ก่อนถึงวันนัดประชุม
พิจารณาญัตตินั้น แต่ถ้าถึงวันนัดประชุมแล้วจะถอนได้อีกต่อเมื่อ
ได้รับความยินยอมของที่ประชุม

ข้อ ๔๐ การถอนคำแปรญัตติ จะกระทำเมื่อใดก็ได้
แต่การขอแก้ไขเพิ่มเติมคำแปรญัตติจะกระทำได้เฉพาะภายใน
กำหนดเวลาแปรญัตติ

ข้อ ๔๑ การถอนชื่อจากการเป็นผู้รับรอง หรือจากการ
เป็นผู้ร่วมกันเสนอญัตติใด จะกระทำได้เฉพาะก่อนที่ประธาน
สภาสั่งบรรจุญัตตินั้นเข้าระเบียบวาระประชุม

ข้อ ๔๒ ญัตติหรือคำแปรญัตติใดถึงวาระพิจารณาในที่ประชุมแล้ว ถ้าผู้เสนอญัตติหรือผู้แปรญัตติไม่ชี้แจงในที่ประชุมหรือในกรณีที่ผู้เสนอญัตติหรือผู้แปรญัตติไม่อยู่ในที่ประชุมโดยไม่มีผู้ชี้แจงแทนในฐานะผู้รับมอบหมาย ญัตติหรือคำแปรญัตตินั้นเป็นอันตกไป

การมอบหมายให้ชี้แจงแทน ต้องทำเป็นหนังสือยื่นต่อประธานสภา

ข้อ ๔๓ ญัตติใดที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ให้พิจารณาในที่ประชุมรัฐสภา เมื่อประธานสภาได้รับญัตตินั้นไว้แล้ว ให้รีบเสนอต่อไปยังประธานรัฐสภาเพื่อดำเนินการต่อไป

ข้อ ๔๔ ญัตติใดตกไปแล้ว ห้ามมิให้นำญัตติซึ่งมีหลักการเช่นเดียวกันขึ้นเสนออีกในสมัยประชุมเดียวกัน เว้นแต่ประธานสภาจะอนุญาตในเมื่อพิจารณาเห็นว่าพฤติการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไป

ส่วนที่ ๓

การอภิปราย

ข้อ ๔๕ ผู้มีสิทธิอภิปรายก่อนคือผู้เสนอญัตติหรือผู้แปรญัตติ แต่ถ้าผู้เสนอญัตติหรือผู้แปรญัตติมีหลายคน ให้ประธานอนุญาตให้อภิปรายก่อนได้เพียงคนเดียว

กรรมการซึ่งได้ส่งความเห็น กรรมการผู้รับ
มอบหมายจากกรรมการซึ่งได้ส่งความเห็น หรือผู้รับ
มอบหมายจากผู้แปรญัตติซึ่งได้ส่งคำแปรญัตติไว้ในชั้น
กรรมการ ให้มีฐานะเสมือนเป็นผู้แปรญัตติด้วย

ข้อ ๔๖ เมื่อผู้อภิปรายก่อนได้อภิปรายแล้ว การอภิปราย
ในลำดับต่อไปจะต้องเป็นการอภิปรายสลับกันระหว่างฝ่ายค้าน
และฝ่ายสนับสนุน เว้นแต่ในวาระของฝ่ายใดไม่มีผู้อภิปราย
อีกฝ่ายหนึ่งจึงอภิปรายซ้อนได้

การอภิปรายไม่สนับสนุนและไม่ค้าน ย่อมกระทำได้โดย
ไม่ต้องสลับ และมีให้นับเป็นวาระอภิปรายของฝ่ายใด

ข้อ ๔๗ ถ้ามีผู้ขออภิปรายหลายคน ประธานจะให้คนใด
อภิปรายก็ได้ แต่ให้คำนึงถึงผู้แปรญัตติ ผู้รับรองญัตติ หรือ
ผู้รับรองคำแปรญัตติ และผู้ซึ่งยังไม่ได้อภิปรายด้วย

ข้อ ๔๘ การอภิปรายต้องอยู่ในประเด็นหรือเกี่ยวกับ
ประเด็นที่กำลังปรึกษากันอยู่ ต้องไม่ฟุ้งเฟ้อ วนเวียน ซ้ำซาก
หรือซ้ำกับผู้อื่น และห้ามมิให้นำเอกสารใด ๆ มาอ่านให้ที่
ประชุมฟังโดยไม่จำเป็น

ห้ามมิให้ผู้อภิปรายแสดงกิริยาหรือใช้วาจาอันไม่สุภาพ
ใส่ร้าย หรือเสียดสีบุคคลใด และห้ามมิให้กล่าวถึง
พระมหากษัตริย์ หรือออกชื่อสมาชิกหรือบุคคลใด ๆ โดยไม่
จำเป็น

ข้อ ๔๘ ถ้าประธานเห็นว่าผู้ใดได้อภิปรายพอสมควรแล้ว
ประธานจะให้ผู้นั้นหยุดอภิปรายก็ได้ แม้จะมีผู้ฝ่าฝืนข้อ ๔๘
ก็ตาม

ข้อ ๕๐ สมาชิกผู้ใดเห็นว่ามี การฝ่าฝืนข้อบังคับ อาจยื่น
และยกมือขึ้นขึ้นพื้นศีรษะเพื่อแสดงการประท้วง ประธานจะต้อง
ให้โอกาสผู้นั้นชี้แจง แล้วให้ประธานวินิจฉัยว่า ได้มีการฝ่าฝืน
ข้อบังคับตามที่ประท้วงนั้นหรือไม่ ถ้าวินิจฉัยของประธาน
ดังกล่าวให้เป็นอันเด็ดขาด

ให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลมแก่ผู้ถูก
อภิปรายพาดพิงถึงเรื่องส่วนตัวหรือเรื่องอื่นใดอันเป็นที่เสียหาย
แก่ผู้นั้น

ข้อ ๕๑ ผู้อภิปรายอาจถอนคำพูดของตนได้เมื่อได้รับ
ความยินยอมของที่ประชุม แต่ในกรณีที่มีการประท้วงตาม
ข้อ ๕๐ ให้ประธานวินิจฉัยเสียก่อนว่า ได้มีการฝ่าฝืนข้อบังคับ
ตามที่ประท้วงนั้นหรือไม่

ข้อ ๕๒ การอภิปรายเป็นอันยุติ เมื่อ

(๑) ไม่มีผู้ใดอภิปราย

(๒) ที่ประชุมลงมติให้ปิดอภิปราย

(๓) ที่ประชุมลงมติให้ยกเรื่องขึ้นชั้นปรึกษา

ข้อ ๕๓ ในกรณีที่ประธานพิจารณาเห็นว่าได้อภิปรายกันพอสมควรแล้ว จะขอให้ที่ประชุมวินิจฉัยว่าจะปิดอภิปรายหรือไม่ก็ได้

ข้อ ๕๔ ถ้าประธานให้สัญญาณด้วยการเคาะกลองหรือขึ้นชั้นให้ผู้ที่กำลังพูดอยู่หยุดพูดและนั่งลงทันทีและให้ทุกคนนั่งฟังประธาน เว้นแต่ในการอ่านพระบรมราชโองการหรือกระแสพระราชดำรัสให้ผู้อยู่ในที่ประชุมยื่นฟังตลอดเวลาที่ประธานอ่าน

ส่วนที่ ๔

การลงมติ

ข้อ ๕๕ ในกรณีที่จะต้องมีมติของสภา ให้ประธานขอให้ที่ประชุมลงมติ

ข้อ ๕๖ เสียงข้างมากตามมาตรา ๑๓๔ ของรัฐธรรมนูญนั้น ในกรณีความเห็นของที่ประชุมมีสองฝ่าย ให้ถือเอาจำนวน

เล่ม ๘๒ ตอนที่ ๖๘ ราชกิจจานุเบกษา ๒๘ มีนาคม ๒๕๑๘

คะแนนเสียงฝ่ายที่มากกว่า และในกรณีความเห็นของที่ประชุม มีเกินกว่าสองฝ่าย ให้ถือเอาจำนวนคะแนนเสียงฝ่ายที่มากที่สุด

ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานออกเสียงเพิ่มขึ้นอีก เสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด การออกเสียงชี้ขาดของประธาน ให้กระทำเป็นการเปิดเผยโดยจะให้เหตุผลหรือไม่ก็ได้

ข้อ ๕๗ การออกเสียงลงคะแนนให้กระทำเป็นการเปิดเผย แต่เมื่อคณะรัฐมนตรีหรือสมาชิกรวมกันไม่น้อยกว่ายี่สิบห้าคน ร้องขอให้กระทำเป็นการลับ จึงให้ลงคะแนนลับ เว้นแต่การออกเสียงชี้ขาดตามข้อ ๕๖ วรรคสอง

ข้อ ๕๘ การออกเสียงลงคะแนนเปิดเผยมีวิธีปฏิบัติดังนี้

(๑) ยกมือขึ้นพร้อมศีรษะ

(๒) ยืนขึ้น

(๓) เรียกชื่อสมาชิกตามลำดับอักษรชื่อให้ออกเสียงลงคะแนนเป็นรายคนตามวิธีที่ประธานกำหนด

(๔) วิธีอื่นใดซึ่งที่ประชุมเห็นสมควรเฉพาะกรณี

การออกเสียงลงคะแนนเปิดเผยนั้นให้ใช้วิธีตาม (๑) จะใช้วิธีตาม (๒) (๓) หรือ (๔) ได้ ก็ต่อเมื่อคณะรัฐมนตรีร้องขอ

เล่ม ๕๒ ตอนที่ ๖๘ ราชกิจจานุเบกษา ๒๘ มีนาคม ๒๕๑๘

หรือเมื่อสมาชิกเสนอญัตติและที่ประชุมอนุมัติ หรือเมื่อมีการ
นับคะแนนเสียงใหม่ตามข้อ ๖๔

การออกเสียงลงคะแนนตาม (๑) หรือ (๒) นั้น ให้ยก
มือหรือขึ้นอยู่ แล้วแต่กรณี จนกว่าเจ้าหน้าที่นับคะแนนเสียง
ซึ่งขึ้นชื่อนับคะแนนเสียงนั้นจะได้นั่งลง

ข้อ ๕๘ การออกเสียงลงคะแนนลับมีวิธีปฏิบัติดังต่อไปนี้

(๑) เขียนเครื่องหมายบนแผ่นกระดาษใส่ซองที่เจ้าหน้าที่
จัดให้ ผู้เห็นด้วยให้เขียนเครื่องหมาย √ ผู้ไม่เห็นด้วยให้
เขียนเครื่องหมาย × ส่วนผู้ไม่ออกเสียงให้เขียนเครื่องหมาย ๐

(๒) ผู้เห็นด้วยให้ลงเบ็ยสีน้ำเงิน ผู้ไม่เห็นด้วยให้ลงเบ็ย
สีแดง ส่วนผู้ไม่ออกเสียงให้ลงเบ็ยสีขาว

(๓) วิธีอื่นใดซึ่งที่ประชุมเห็นสมควรเฉพาะกรณี

การที่จะให้ออกเสียงลงคะแนนตาม (๑) หรือ (๒) ให้
เป็นอำนาจของประธานที่จะพิจารณาตามที่เห็นสมควร และให้
นำข้อ ๔ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๖๐ ถ้าด้วยการลงมตินั้น ให้ลงมติในญัตติสุดท้ายก่อน แล้วย้อนเป็นลำดับไปหาญัตติต้น แต่มิให้ถือว่าความผิดพลาดในการเรียงลำดับดังกล่าวมานี้เป็นเหตุให้มติที่ได้ลงคะแนนและนับคะแนนเสร็จแล้วเป็นอันเสียไป

ข้อ ๖๑ ประธานมีอำนาจสั่งให้รวมหรือแยกประเด็นพิจารณาหรือลงมติ

ข้อ ๖๒ สมาชิกซึ่งเข้ามาในที่ประชุมระหว่างการออกเสียงลงคะแนน ในกรณีออกเสียงลงคะแนนเปิดเผย อาจลงคะแนนทางฝ่ายที่ยังนับคะแนนเสียงไม่เสร็จ หรือในกรณีออกเสียงลงคะแนนลับ อาจลงคะแนนได้ก่อนประธานสั่งให้นับคะแนนเสียง

ข้อ ๖๓ เมื่อได้นับคะแนนเสียงเสร็จแล้ว ให้ประธานประกาศมติต่อที่ประชุมทันที ถ้าเรื่องใดรัฐธรรมนูญหรือข้อบังคับนี้กำหนดไว้ว่า มติจะต้องประกอบด้วยคะแนนเสียงถึงจำนวนเท่าใด ก็ให้ประกาศด้วยว่าคะแนนเสียงข้างมากถึงจำนวนที่กำหนดไว้นั้นหรือไม่

ข้อ ๖๔ ในการนับคะแนนเสียงครั้งใด ถ้าคณะรัฐมนตรีหรือสมาชิกรวมกันไม่น้อยกว่าสิบห้าคนร้องขอให้มีการนับคะแนนเสียงใหม่ ก็ให้มีการนับคะแนนเสียงใหม่

การนับคะแนนเสียงใหม่ดังกล่าวในวรรคหนึ่ง เว้นแต่รัฐธรรมนูญหรือข้อบังคับจะได้กำหนดวิธีลงคะแนนไว้โดยเฉพาะเป็นอย่างอื่น หรือการลงคะแนนที่ถูกทักท้วงนั้นเป็นการลงคะแนนลับ ให้เปลี่ยนวิธีลงคะแนนเป็นวิธีดังกล่าวในข้อ ๕๔ ซึ่งอยู่ในลำดับถัดจากวิธีที่ถูกทักท้วงว่ามีการนับผิดนั้น แต่ถ้าวิธีที่ถูกทักท้วงว่ามีการนับผิดนั้นเป็นวิธีดังกล่าวในข้อ ๕๔ (๔) ก็ให้เปลี่ยนเป็นวิธีใด ๆ ตามที่ประธานเห็นสมควร

ข้อ ๖๕ ผู้ตติใดไม่มีผู้คัดค้าน ให้ประธานถามที่ประชุมว่ามีผู้เห็นเป็นอย่างอื่นหรือไม่ เมื่อไม่มีผู้เห็นเป็นอย่างอื่นให้ถือว่าที่ประชุมลงมติเห็นชอบด้วยผู้ตตินั้น

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับแก่ผู้ตติที่เป็นร่างพระราชบัญญัติ หรือเรื่องอื่นใดที่รัฐธรรมนูญหรือข้อบังคับกำหนดให้ที่ประชุมวินิจฉัยโดยการออกเสียงลงคะแนน

หมวด ๔

กรรมวิธีการ

ข้อ ๖๖ สภาอาจเลือกสมาชิกของสภาตั้งเป็นคณะกรรมการ
วิธีการสามัญ และเลือกบุคคลผู้เป็นสมาชิกหรือมิได้เป็นสมาชิก

ของสภาตั้งเป็นคณะกรรมการวิสามัญ เพื่อกระทำกิจการหรือพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใด ๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของสภาแล้วรายงานต่อสภา

ข้อ ๖๗ ให้สภาตั้งคณะกรรมการสามัญประจำสภาขึ้นสิบสองคณะ คือ

- (๑) คณะกรรมการการเกษตรและสหกรณ์
- (๒) คณะกรรมการการคมนาคม
- (๓) คณะกรรมการการต่างประเทศ
- (๔) คณะกรรมการการทหาร
- (๕) คณะกรรมการการปกครอง
- (๖) คณะกรรมการการวัฒนธรรมและสังคม
- (๗) คณะกรรมการการศึกษา
- (๘) คณะกรรมการการเศรษฐกิจ
- (๙) คณะกรรมการการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม
- (๑๐) คณะกรรมการพิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติ

งบประมาณรายจ่าย

- (๑๑) คณะกรรมการตรวจรายงานการประชุม
- (๑๒) คณะกรรมการพิจารณาเปิดเผยรายงานการประชุม

หากมีความจำเป็น จะตั้งคณะกรรมการสามัญประจำสภา
คณะอื่นเพิ่มขึ้นอีกเมื่อใดก็ได้

คณะกรรมการแต่ละคณะประกอบด้วยกรรมการ
สิบห้าคน เว้นแต่คณะกรรมการตาม (๑๐) ให้ประกอบด้วย
กรรมการยี่สิบห้าคน

สมาชิกคนหนึ่งจะดำรงตำแหน่งกรรมการสามัญได้
ไม่เกินสามคณะ

ข้อ ๖๘ ในการเลือกตั้งคณะกรรมการ ให้นำความใน
ข้อ ๕ มาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่ในการเสนอชื่อนั้นสมาชิก
แต่ละคนมีสิทธิเสนอชื่อได้โดยไม่จำกัดจำนวน และให้เสนอได้
ครั้งละหนึ่งชื่อ

ในการเลือกตั้งคณะกรรมการวิสามัญ ให้ตั้งจากบุคคล
ที่คณะรัฐมนตรีเสนอชื่อมีจำนวนไม่เกินกึ่งหนึ่งของจำนวน
กรรมการทั้งหมด จำนวนนอกนั้น ให้ที่ประชุมเลือกจาก
รายชื่อที่สมาชิกเสนอ

ข้อ ๖๙ ให้คณะกรรมการแต่ละคณะ เลือกตั้งประธาน
และเลขานุการจกกรรมการในคณะนั้น ๆ ภายในสามสิบวัน
นับแต่วันที่สภาตั้ง

ในการประชุมคณะกรรมการ ให้นำข้อบังคับนี้เฉพาะ
ที่เกี่ยวกับการประชุมของสภามาใช้บังคับโดยอนุโลม

คณะกรรมการมีอำนาจตั้งกรรมการในขณะเป็นคณะ
อนุกรรมการเพื่อพิจารณาปัญหาใด ๆ ตามแต่จะมอบหมายได้

ข้อ ๗๐ การเรียกเอกสารจากบุคคลใด ๆ หรือเรียกบุคคล
ใด ๆ มาแสดงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในกิจการ
ที่กระทำหรือในเรื่องที่พิจารณาสอบสวนหรือศึกษาอยู่ ให้ทำเป็น
หนังสือลงลายมือชื่อประธานคณะกรรมการหรือผู้ทำการแทน

ข้อ ๗๑ สมาชิก รัฐมนตรี และผู้ซึ่งคณะรัฐมนตรี
มอบหมายมีสิทธิเข้าฟังการประชุมคณะกรรมการ แต่ในกรณี
ประชุมลับ ผู้ที่จะเข้าฟังการประชุมได้ ต้องเป็นผู้มีส่วน
เกี่ยวข้องกับการประชุม และได้รับอนุญาตจากประธานคณะ
กรรมการ

ข้อ ๗๒ ภายใต้บังคับข้อ ๗๑ ผู้เสนอญัตติ รัฐมนตรี และ
ผู้ซึ่งคณะรัฐมนตรีมอบหมายมีสิทธิชี้แจงแสดงความคิดเห็นในที่
ประชุมคณะกรรมการได้ตลอดเรื่อง ส่วนผู้แปรญัตติมีสิทธิ
ชี้แจงแสดงความคิดเห็นได้เฉพาะที่แปรญัตติไว้

การชี้แจงแสดงความคิดเห็นตามวรรคหนึ่ง ผู้เสนอญัตติ หรือผู้แปรญัตติอาจมอบหมายเป็นหนังสือให้ผู้รับรองญัตติ หรือผู้รับรองคำแปรญัตติกระทำแทนก็ได้

ข้อ ๓๓ ให้เลขาธิการรัฐสภาประกาศกำหนดการประชุม คณะกรรมาธิการไว้ ณ สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา และมีหนังสือ นัดผู้เสนอญัตติหรือผู้แปรญัตติให้มาชี้แจงประกอบญัตติหรือ คำแปรญัตติ แล้วแต่กรณี หากเรื่องใดจะก่อให้เกิดผลใช้บังคับ เป็นกฎหมายหรือเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน ต้องแจ้ง ให้คณะรัฐมนตรีทราบด้วย

ข้อ ๓๔ ถ้าผู้แปรญัตติหรือผู้รับมอบหมายไม่มาชี้แจงต่อ คณะกรรมาธิการตามนัด จนเวลาล่วงไปเกินกว่าสามสัปดาห์ นับแต่เวลาที่คณะกรรมาธิการได้เริ่มพิจารณาคำแปรญัตติใด คำแปรญัตตินั้นเป็นอันตกไป เว้นแต่คณะกรรมาธิการจะพิจารณา เห็นสมควรผ่อนผันให้เป็นที่กรณีพิเศษก่อนเสร็จการพิจารณา เรื่องนั้น

ข้อ ๓๕ ถ้าผู้แปรญัตติหรือผู้รับมอบหมายไม่เห็นด้วย กับมติของคณะกรรมาธิการในข้อใดจะสงวนคำแปรญัตติในข้อ นั้นไว้เพื่อขอให้สภาวินิจฉัยก็ได้

ข้อ ๑๖ กรรมการผู้ใดไม่เห็นด้วยกับมติของคณะกรรมการในข้อใดจะสงวนความเห็นของตนในข้อนั้นไว้เพื่อขอให้สภาวินิจฉัยก็ได้

ข้อ ๑๗ เมื่อคณะกรรมการได้กระทำกิจการหรือพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใดตามที่สภามอบหมายเสร็จแล้ว ให้รายงานต่อสภา

ในที่ประชุมสภา คณะกรรมการมีสิทธิแสดงหรือชี้แจงเกี่ยวกับกิจการที่ได้กระทำหรือเรื่องที่ ได้พิจารณาสอบสวนหรือศึกษา

ข้อ ๑๘ ถ้าคณะกรรมการเห็นว่า มีข้อสังเกตที่คณะรัฐมนตรีควรทราบหรือควรปฏิบัติ ก็ให้บันทึกข้อสังเกตดังกล่าวไว้ในรายงานของคณะกรรมการเพื่อให้สภาพิจารณา

ในกรณีที่สภาเห็นด้วยกับข้อสังเกตของคณะกรรมการ ให้ประธานสภาแจ้งไปยังคณะรัฐมนตรี

ข้อ ๑๙ ถ้ามีมติของสภาให้คณะกรรมการใดกระทำกิจการ หรือพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใดให้เสร็จภายในกำหนดเวลาใด และคณะกรรมการนั้นกระทำกิจการหรือพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาจะไม่เสร็จภายในเวลาที่กำหนด

ประธานคณะกรรมการต้องรายงานให้ประธานสภาทราบ
โดยด่วน

ในกรณีดังกล่าวในวรรคหนึ่ง ถ้าอยู่ในระหว่างสมัยประชุม
ให้ประธานสภารีบเสนอต่อที่ประชุม และที่ประชุมอาจลงมติ
ให้ขยายเวลาที่ได้กำหนดไว้ หรือให้ตั้งคณะกรรมการใหม่
แทนคณะเดิม หรือให้ดำเนินการอย่างอื่น สุดแต่ที่ประชุมจะ
เห็นสมควร แต่ถ้านอกสมัยประชุมและคณะกรรมการมี
อำนาจประชุมได้ตามข้อ ๘๐ ก็ให้ประธานสภามีอำนาจอนุญาต
ให้ขยายเวลาที่กำหนดไว้ได้ตามที่พิจารณาเห็นสมควร แล้วแจ้ง
ให้สภาทราบภายหลัง ทั้งนี้ ภายใต้บังคับข้อ ๕๕

ข้อ ๘๐ ห้ามมิให้คณะกรรมการใดดำเนินการของ
สถานอกสมัยประชุม เว้นแต่

(๑) ประธานสภาได้ร้องขอและสภามีมติไว้ให้คณะกรรมการ
นั้นดำเนินการนอกสมัยประชุมได้

(๒) หลังจากปิดสมัยประชุมแล้ว ประธานสภาพิจารณา
เห็นเป็นการจำเป็นหรือสมควรเพื่อประโยชน์แห่งกิจการของสภา
และได้ขอให้คณะกรรมการนั้นดำเนินการนอกสมัยประชุม
ในกรณีเช่นว่านี้ ให้ประธานแจ้งให้สภาทราบภายหลัง

ข้อ ๘๑ กรรมการพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) ถึงคราวที่สมาชิกออกจากตำแหน่งกึ่งหนึ่ง

(๔) มีการตั้งคณะกรรมการใหม่แทนคณะเดิม

(๕) สภามีมติให้พ้นจากตำแหน่ง

ข้อ ๘๒ ในกรณีที่ตำแหน่งกรรมการในคณะกรรมการ
ใดว่างลง ให้ประธานคณะกรรมการแจ้งต่อประธานสภาเพื่อ
ขอให้สภาตั้งซ่อม

หมวด ๕

การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ

ข้อ ๘๓ ให้มีสารบบลงวันที่สภาได้รับร่างพระราชบัญญัติ
จากสภาผู้แทนราษฎรและวันที่สภาส่งร่างพระราชบัญญัติคืน
ไปยังสภาผู้แทนราษฎร

ข้อ ๘๔ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๕๔ วรรคสาม ของ
รัฐธรรมนูญ และข้อ ๑๐๐ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ
ให้กระทำเป็นสามวาระตามลำดับ

ข้อ ๘๕ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติในวาระที่หนึ่ง ให้พิจารณาและลงมติว่ารับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัตินั้น หรือไม่เห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎร

เพื่อประโยชน์แก่การวินิจฉัยดังกล่าวในวาระหนึ่ง สภาจะให้คณะกรรมการพิจารณาหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติ หรือปัญหาใด ๆ เสียก่อนก็ได้

ข้อ ๘๖ ในกรณีที่สภามีมติในวาระที่หนึ่ง รับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติ ให้สภาพิจารณาในลำดับต่อไปเป็นวาระที่สอง

ข้อ ๘๗ การพิจารณาในวาระที่สอง ให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติโดยคณะกรรมการที่สภาตั้ง หรือกรรมการเต็มสภา

ตามปกติ ให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติโดยคณะกรรมการที่สภาตั้ง การพิจารณาโดยกรรมการเต็มสภาจะกระทำได้เฉพาะในกรณีที่มีความจำเป็นที่จะต้องตราพระราชบัญญัตินั้นไว้โดยฉับพลันทันต่อสถานการณ์

ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติโดยกรรมการเต็มสภานั้น สภาจะตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาปัญหาใด โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัตินั้นก็ได้

ข้อ ๘๘ ในกรณีพิจารณาร่างพระราชบัญญัติโดยคณะกรรมการที่สภาตั้งนั้น สภาจะให้คณะกรรมการมาธิการสามัญหรือคณะกรรมการวิสามัญเป็นผู้พิจารณาก็ได้

ข้อ ๘๙ ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติขึ้นกรรมาธิการที่สภาตั้ง สมาชิกผู้ใดเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติก็ให้เสนอคำแปรญัตติเป็นหนังสือต่อประธานคณะกรรมการภายในกำหนดเจ็ดวันนับแต่วันที่สภารับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติ เว้นแต่สภาจะได้กำหนดเวลาแปรญัตติสำหรับร่างพระราชบัญญัตินั้นไว้เป็นอื่น

การแปรญัตติ โดยปกติต้องแปรเป็นรายมาตรา

การแปรญัตติเพิ่มเติมมาตราขึ้นใหม่หรือตัดทอนหรือแก้ไขมาตราเดิม ต้องไม่ขัดกับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัตินั้น

ข้อ ๙๐ เมื่อคณะกรรมการได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติเสร็จแล้ว ให้เสนอร่างพระราชบัญญัตินั้นโดยแสดงร่างเดิมและการแก้ไขเพิ่มเติม พร้อมทั้งรายงานต่อประธานสภารายงานนั้นอย่างน้อยต้องระบุว่า ได้มีหรือไม่มีการแก้ไขเพิ่มเติมในมาตราใดบ้าง และถ้ามีการแปรญัตติมติของคณะกรรมการเกี่ยวข้องกับคำแปรญัตตินั้นเป็นประการใด หรือมีการสงวนคำแปร

ยุติของผู้แปรญัตติ หรือมีการสงวนความเห็นของกรรมาธิการ
ก็ให้ระบุไว้ในรายงานด้วย

ข้อ ๕๑ เมื่อประธานสภาได้รับร่างพระราชบัญญัติและ
รายงานของคณะกรรมาธิการตามข้อ ๕๐ แล้ว ให้เสนอสภาเพื่อ
พิจารณาต่อไป

ข้อ ๕๒ ในกรณีที่สภามีมติให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติ
โดยกรรมาธิการเต็มสภาให้ถือว่าสมาชิกทุกคนในที่ประชุม
ประกอบกันเป็นคณะกรรมาธิการ และประธานของที่ประชุม
มีฐานะเป็นประธานคณะกรรมาธิการด้วย

การพิจารณาโดยกรรมาธิการเต็มสภา เป็นทั้งการพิจารณา
ขั้นกรรมาธิการและการพิจารณาของสภาในวาระที่สองเรียงตาม
ลำดับมาตรฐานรวมกันไปในตัว

ข้อ ๕๓ ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมา
ธิการพิจารณาเสร็จแล้วนั้นให้สภาพิจารณาเริ่มต้นด้วยข้อร่าง
คำปรารภ แล้วเรียงตามลำดับมาตรา และให้อภิปรายได้เฉพาะ
ถ้อยคำหรือข้อความที่สภามีแก้ไขเพิ่มเติม หรือที่ผู้แปรญัตติ
สงวนคำแปรญัตติ หรือที่กรรมาธิการสงวนความเห็นไว้ ทั้งนี้
เว้นแต่ที่ประชุมจะได้ลงมติเป็นอย่างอื่น

ข้อ ๕๔ เมื่อได้พิจารณาตามข้อ ๕๓ จบร่างแล้ว สมาชิกอาจเสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมถ้อยคำได้ แต่จะขอแก้ไขเพิ่มเติมเนื้อความใดมิได้นอกจากเนื้อความที่เห็นว่ายังขัดแย้งกันอยู่

ข้อ ๕๕ เมื่อได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติในวาระที่สองเสร็จแล้ว ให้สภาพิจารณาในลำดับสุดท้ายเป็นวาระที่สาม

ข้อ ๕๖ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติในวาระที่สาม ให้ที่ประชุมลงมติว่าเห็นชอบด้วยหรือไม่เห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎร หรือถ้าในการพิจารณาในวาระที่สองได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติ ก็ให้ที่ประชุมลงมติให้แก้ไขเพิ่มเติมหรือไม่แก้ไขเพิ่มเติม ในกรณีเช่นว่านี้ มติให้แก้ไขเพิ่มเติม หมายความว่า ให้แก้ไขเพิ่มเติมตามที่ได้พิจารณาไว้ในวาระที่สอง และมติไม่แก้ไขเพิ่มเติม หมายความว่า สภาเห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎร โดยไม่มีการแก้ไขเพิ่มเติม

การพิจารณาในวาระนี้ไม่มีการอภิปราย

ข้อ ๕๗ ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ เมื่อสภามีมติเห็นชอบด้วยหรือไม่เห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎร หรือให้แก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติ ให้ประธานสภาแจ้งให้สภาผู้แทนราษฎรทราบ

ข้อ ๘๘ ในกรณีสภาได้แก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติ และสภาผู้แทนราษฎรได้แจ้งจำนวนกรรมาธิการร่วมกันมาให้ทราบแล้ว ให้ประธานสภาดำเนินการเพื่อให้สภาตั้งกรรมาธิการร่วมกัน

เมื่อคณะกรรมาธิการร่วมกันได้รายงานและเสนอร่างพระราชบัญญัติที่ได้พิจารณาแล้วให้สภาพิจารณาลงมติว่า เห็นชอบหรือไม่เห็นชอบด้วยร่างพระราชบัญญัตินั้น

ข้อ ๘๙ สภาจะต้องพิจารณาร่างพระราชบัญญัติให้เสร็จภายในกำหนดเวลาตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔๘ ของรัฐธรรมนูญ ถ้าการพิจารณาของสภานั้นจะไม่เสร็จภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ประธานสภาดำเนินการเพื่อขอให้สภาผู้แทนราษฎรขยายเวลาออกไปเป็นพิเศษ

ข้อ ๑๐๐ เมื่อสภาได้รับร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายที่สภาผู้แทนราษฎรได้เสนอมาแล้ว ให้ประธานสภาส่งร่างพระราชบัญญัตินั้นไปยังคณะกรรมาธิการสามัญตามข้อ ๖๓ (๑๐) เป็นการด่วน และให้คณะกรรมาธิการพิจารณาพร้อมทั้งรายงานความเห็นต่อประธานสภาให้แล้วเสร็จภายในห้าวัน นับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว

ให้ประธานสภาบรรจู่่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่าย
พร้อมทั้งรายงานความเห็นตามวรรคหนึ่ง เข้าระเบียบวาระ
ประชุมเป็นเรื่องด่วน

หมวด ๖

การตั้งกระทู้ถาม

ข้อ ๑๐๑ การตั้งกระทู้ถาม ให้เสนอล่วงหน้าเป็นหนังสือ
ยื่นต่อประธานสภาโดยมีข้อความเป็นคำถามในข้อเท็จจริงหรือ
นโยบาย และให้ระบุด้วยว่า จะให้ตอบในราชกิจจานุเบกษา
หรือจะให้ตอบในที่ประชุมสภา

ข้อเท็จจริงใดๆ ที่อ้างประกอบกระทู้ถาม ต้องเป็นข้อ
เท็จจริงที่ผู้ตั้งกระทู้ถามรับรองว่าถูกต้อง แม้จะมีได้ยืนยัน
รับรองไว้ในกระทู้ถามก็ตาม และถ้าจำเป็นจะต้องมีคำชี้แจง
ประกอบ ก็ให้ระบุแยกเป็นส่วนหนึ่งต่างหาก

คำถาม ข้อเท็จจริงที่อ้าง ตลอดจนคำชี้แจงประกอบ ต้อง
ไม่พึมพำ วนเวียน ซ้ำซาก หรือมีลักษณะเป็นทำนองอภิปราย

ข้อ ๑๐๒ กระทู้ถามแต่ละกระทู้นั้น ให้ตั้งถามและซักถาม
ได้แต่เพียงคนเดียว

ข้อ ๑๐๓ กระทู้ถามต้องไม่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

- (๑) เป็นเชิงประชด เสียดสี หรือแกล้งใส่ร้าย
- (๒) เคลือบคลุมหรือเข้าใจยาก
- (๓) เป็นเรื่องที่ได้ออกมาแล้ว หรือชี้แจงแล้วว่าไม่ตอบ
- (๔) เป็นการให้ออกความเห็น
- (๕) เป็นปัญหาข้อกฎหมาย
- (๖) เป็นเรื่องที่ไม่มีความสำคัญ
- (๗) เป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคลใด ๆ เว้นแต่ที่เกี่ยวกับ

การงานในหน้าที่ราชการ

ข้อ ๑๐๔ กระทู้ถามตามข้อ ๑๐๓ (๓) นั้น จะตั้งถามขึ้นใหม่ได้ในเมื่อมีสาระสำคัญต่างกัน หรือพฤติการณ์ในขณะที่มีกระทู้ถามครั้งนั้น ได้เปลี่ยนแปลงไปจากเมื่อตั้งกระทู้ถามครั้งก่อน

ข้อ ๑๐๕ ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน หรือมีเหตุฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนในอันที่จะรักษาความปลอดภัยสาธารณะหรือป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ หรือกระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมหรือเสรีภาพของ

ประชาชนอย่างร้ายแรง หรือกระทบกระเทือนต่อสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นเรื่องที่รัฐมนตรีควรจะต้องรับชี้แจงหรือดำเนินการโดยทันทีนั้น จะตั้งกระทู้ถามด่วนก็ได้

ข้อ ๑๐๖ ให้เป็นอำนาจของประธานสภาที่จะวินิจฉัยว่ากระทู้ถามใดที่สมาชิกตั้งถามมาเป็นหรือไม่เป็นกระทู้ถามตามข้อ ๑๐๑ ข้อ ๑๐๓ ข้อ ๑๐๔ หรือข้อ ๑๐๕

การวินิจฉัยดังกล่าวในวรรคหนึ่งเป็นประการใด ให้เลขาธิการรัฐสภาแจ้งให้ผู้ตั้งกระทู้ถามทราบภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับกระทู้ถามนั้น

ข้อ ๑๐๗ ให้ประธานสภาจัดส่งกระทู้ถามไปยังรัฐมนตรีซึ่งเกี่ยวข้อง และโดยปกติให้บรรจุเข้าระเบียบวาระประชุมภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ส่งไป แต่ในกรณีที่ เป็นกระทู้ถามด่วน ให้ประธานสภารีบจัดส่งกระทู้ถามไปยังรัฐมนตรีซึ่งเกี่ยวข้อง และให้แจ้งไปด้วยว่าได้กำหนดจะให้ผู้ตั้งกระทู้ถามถามเรื่องนั้นในการประชุมครั้งใด การกำหนดเวลาดังกล่าวนี้นี้ ให้ประธานสภาคำนึงถึงความสำคัญของเหตุการณ์และความสนใจของประชาชน ซึ่งควรจะได้ทราบโดยปัจจุบันนั้นเป็นหลักพิจารณา

ข้อ ๑๐๘ เมื่อถึงระเบียบวาระสำหรับกระทู้ถาม ให้ประธานอนุญาตให้ถามตามลำดับ

ถ้ามีกระทู้ถามด่วน ให้ประธานอนุญาตให้ถามก่อนกระทู้ถามธรรมดา

ถ้ามีกระทู้ถามด่วนหลายกระทู้ ให้ประธานอนุญาตให้ถามก่อนหลังตามที่ประธานเห็นสมควร

ในการถาม มิให้ชี้แจงหรืออ่านคำชี้แจงประกอบ

ข้อ ๑๐๕ ผู้ตั้งกระทู้ถามมีสิทธิถอนกระทู้ถามได้

เมื่อถึงระเบียบวาระสำหรับกระทู้ถาม ถ้าผู้ตั้งกระทู้ถามไม่ถามหรือไม่อยู่ในที่ประชุม ให้ถือว่าได้ถอนกระทู้ถามนั้น

ข้อ ๑๑๐ เมื่อรัฐมนตรีได้ตอบแล้ว ผู้ตั้งกระทู้ถามมีสิทธิซักถามได้อีกสามครั้ง เว้นแต่จะขอซักถามต่อไปเพราะคำตอบยังไม่หมดประเด็น และประธานอนุญาต

ในการซักถามนั้น ผู้ตั้งกระทู้ถามมีสิทธิที่จะชี้แจงข้อเท็จจริงประกอบได้เท่าที่จำเป็น

ข้อ ๑๑๑ รัฐมนตรีจะขอเลื่อนการตอบกระทู้ถามในที่ประชุมก็ได้ แต่ต้องชี้แจงเหตุผลในที่ประชุม และให้กำหนดว่าจะตอบได้เมื่อใด

ข้อ ๑๑๒ ในการประชุมครั้งหนึ่ง ๆ ให้มีกำหนดเวลาเฉพาะกระทู้ถามไม่เกินหนึ่งชั่วโมง

ในกรณีเวลาที่กำหนดไว้ตามวรรคหนึ่งไม่เพียงพอ ประธาน จะสั่งขยายเวลาออกไปอีกก็ได้

ข้อ ๑๑๓ ในการประชุมครั้งหนึ่ง ๆ มิให้ผู้ตั้งกระทู้ถาม คนเดียวกันถามเกินกว่าหนึ่งกระทู้ เว้นแต่ไม่มีกระทู้ถามของ สมาชิกอื่นเหลืออยู่

ข้อ ๑๑๔ กระทู้ถามใดที่รัฐมนตรียังมีได้ตอบ ให้เป็นอัน ระงับไปเมื่อคณะรัฐมนตรีตั้งคณะพ้นจากตำแหน่ง

หมวด ๗

การรักษาระเบียบและความสงบเรียบร้อย

ข้อ ๑๑๕ ที่ประชุมสภาย่อมเป็นที่เคารพ ห้ามมิให้ผู้ใด กระทำการใดในที่ประชุมโดยขาดการวะหรือก่อความสงบ เรียบร้อยของที่ประชุม

ข้อ ๑๑๖ ผู้ใดฝ่าฝืนข้อบังคับนี้ ประธานมีอำนาจเตือน ห้ามปราม ให้ถอนคำพูด ห้ามพูดในเรื่องที่กำลังปรึกษากันอยู่ ให้กล่าวขอขมาในที่ประชุม หรือสั่งให้ออกไปจากที่ประชุม ครั้งนั้นโดยมีหรือไม่มีกำหนดเวลาก็ได้

ในกรณีที่ประธานสั่งให้ผู้ใดออกจากที่ประชุม หากผู้นั้น
ขัดขืน ประธานมีอำนาจส่งตำรวจสภาให้นำตัวออกจากสถานที่
ประชุมหรือออกไปให้พ้นบริเวณสภา

คำสั่งของประธานตามข้อนี้ ผู้ใดจะโต้แย้งมิได้

ข้อ ๑๑๗ การรักษาระเบียบและความสงบเรียบร้อยใน
ส่วนที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอกที่จะเข้ามาในที่ประชุมสภาหรือ
บริเวณสภา หรือเข้าฟังการประชุมของสภา ตลอดจนมารยาท
ของบุคคลเช่นว่านั้น และการโฆษณาข้อความเกี่ยวกับการ
ประชุมปรึกษาของสภา ให้เป็นไปตามระเบียบที่ประธานสภา
วางไว้

หมวด ๘

การรับเงินประจำตำแหน่ง
และค่าใช้จ่ายในการเดินทาง

ข้อ ๑๑๘ สมาชิกผู้ใดมีความจำเป็นไม่อาจมาประชุมตาม
กำหนดได้ ให้แจ้งเป็นหนังสือต่อเลขาธิการรัฐสภาเพื่อทราบ
การแจ้งโดยปกติให้แจ้งก่อนกำหนดประชุม

สมาชิกผู้ไม่มาประชุมตามกำหนดโดยมิได้แจ้งให้เลขาธิการรัฐสภาทราบตามวรรคหนึ่งให้ถือว่าขาดประชุม

ความในสองวรรคก่อนมิให้ใช้บังคับในกรณีที่สมาชิกไม่มาประชุมเนื่องจากการปฏิบัติกิจการอื่นที่เกี่ยวกับสภา

ข้อ ๑๑๘ สมาชิกผู้ใดขาดประชุม การรับเงินประจำตำแหน่งให้เป็นไปตามเกณฑ์ต่อไปนี้

(๑) ขาดประชุมเกินหนึ่งในสี่ของจำนวนวันที่มีการประชุมในสมัยประชุมนั้น ให้ลดเงินประจำตำแหน่งลงเฉพาะวันที่เกินวันละสองร้อยบาท

(๒) ขาดประชุมตลอดสมัยประชุม ให้งดจ่ายเงินประจำตำแหน่งในระหว่างสมัยประชุมนั้นเสียทั้งสิ้น

ข้อ ๑๒๐ สมาชิกผู้ใดถูกจำคุกโดยคำพิพากษาของศาลลงโทษจำคุก ให้งดจ่ายเงินประจำตำแหน่งระหว่างวันที่ถูกจำคุก แต่เมื่อคดีถึงที่สุดผู้นั้นไม่ถูกจำคุกโดยคำพิพากษา ก็ให้จ่ายเงินที่งดไว้คืนให้

ข้อ ๑๒๑ ค่าใช้จ่ายในการเดินทางและค่าพาหนะของสมาชิกหรือกรรมการ ให้เบิกได้เท่าที่จ่ายจริงแต่ไม่เกินอัตรา

เล่ม ๕๒ ตอนที่ ๖๘ ราชกิจจานุเบกษา ๒๘ มีนาคม ๒๕๑๘

ของผู้ดำรงตำแหน่งที่เทียบเท่าอธิบดี ตามนัยแห่งกฎหมายหรือระเบียบของทางราชการว่าด้วยค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ

ข้อ ๑๒๒ การเบิกค่าใช้จ่ายในการเดินทางและค่าพาหนะให้ยื่นเบิกต่อเลขาธิการรัฐสภาตามแบบ โดยสมาชิกหรือกรรมการผู้เบิกจะต้องลงลายมือชื่อรับรองว่าได้จ่ายไปจริงตามที่เบิกนั้น ทั้งนี้ จะมีใบสำคัญในการจ่ายแนบมาพร้อมกับการเบิกนั้นหรือไม่ก็ได้

ข้อ ๑๒๓ ให้เลขาธิการรัฐสภาเป็นผู้พิจารณาส่งจ่ายเงินที่เบิกจ่ายตามข้อบังคับนี้

หมวด ๕

บทสุดท้าย

ข้อ ๑๒๔ ถ้าประธานขอปรึกษา หรือสมาชิกเสนอญัตติ โดยมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่าสิบห้าคน ให้งดใช้ข้อบังคับข้อหนึ่งข้อใดทั้งหมดหรือบางส่วนเป็นการชั่วคราวเฉพาะกรณีและที่ประชุมลงมติเห็นชอบด้วย ก็ให้งดใช้ได้

ข้อ ๑๒๕ ถ้ามีปัญหาที่จะต้องตีความข้อบังคับนี้ ให้เป็นอำนาจของสภาที่จะตีความและให้ถือว่าการตีความของสภาเป็นเด็ดขาด

การขอให้ที่ประชุมวินิจฉัยตามวรรคหนึ่ง อาจกระทำได้โดยประธานขอปรึกษาหรือสมาชิกเสนอญัตติโดยมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่าสิบห้าคน

ข้อ ๑๒๖ การขอแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับนี้ ต้องเสนอเป็นญัตติโดยมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่าสิบห้าคน

ญัตติแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับ ให้ทำเป็นร่างข้อบังคับโดยแบ่งเป็นข้อและต้องมีบันทึกหลักการและเหตุผลประกอบด้วย

การพิจารณาญัตติในข้อนี้ให้นำข้อบังคับว่าด้วยการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติมาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๑๒๗ ในกรณีมีเรื่องที่สภาจะต้องพิจารณาเกี่ยวกับการอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้มีการจับหรือคุมขัง หรือหมายเรียกตัวสมาชิกไปทำการสอบสวนในฐานะเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาในระหว่างสมัยประชุมตามมาตรา ๑๔๒ วรรคหนึ่งของรัฐธรรมนูญ หรือในกรณีมีเรื่องที่สภาจะต้องพิจารณาอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้มีการพิจารณาคดีอาญาที่สมาชิกถูกฟ้อง

ในระหว่างสมัยประชุมตามมาตรา ๑๔๓ ของรัฐธรรมนูญ ให้
ประธานสภาบรรจุระเบียบวาระเป็นเรื่องด่วน

ข้อ ๑๒๘ การที่สภาจะประชุมปรึกษาในเรื่องการร้องขอ
ให้ปล่อยสมาชิกซึ่งถูกคุมขังอันเป็นการร้องขอตามมาตรา ๑๔๔
ของรัฐธรรมนูญนั้น จะกระทำได้อีกต่อเมื่อประธานสภาขอปรึกษา
ที่ประชุมหรือสมาชิกเสนอญัตติ การพิจารณาเรื่องดังกล่าว ให้
ประธานสภาบรรจุระเบียบวาระเป็นเรื่องด่วน

บทเฉพาะกาล

ข้อ ๑๒๙ ข้อบังคับนี้ไม่กระทบกระทั่งการใดที่ได้กระทำ
เสร็จไปแล้วก่อนใช้ข้อบังคับนี้ ส่วนการใดที่ยังกระทำค้างอยู่
ให้ดำเนินการต่อไปตามข้อบังคับที่ใช้ก่อนวันใช้ข้อบังคับนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๒๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๘

จิตติ ตังศภัทย์

ประธานวุฒิสภา